

[Formanden]

Boligudvalget har endvidere afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om andelsboligforeninger og andre boligfællesskaber. (Prisfastsættelsesbestemmelse for andele i andelsboligforeninger opført med offentlig støtte og finansieret med indekslån). (Lovforslag nr. L 192).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Kulturudvalget har afgivet tillægsbetænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om statstilskud m.v. til zoologiske haver. (Lovforslag nr. L 92).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændring i følgende udvalg:

Udvalget vedrørende Grønlandslove (6/5 83):

Udtræder: Burgdorf (KF)

Nyt medl.: Ikast (KF)

Skriftlig redegørelse:

Redegørelse 9/5 1983 til folketinget om udviklingen på arbejdsmiljøområdet.

(Redegørelse nr. R 18).

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Regeringen ønsker indledende at tilkendegive en positiv holdning til arbejdsmiljøet og en vilje til vedvarende forbedring af arbejdsmiljøet. Regeringen lægger samtidig vægt på, at indsatsen for at forbedre arbejdsmiljøet tilrettelægges således, at der gives rimelig tid til nødvendige omstillinger på virksomhederne. Vigtigt er det også, at de ansatte gennem oplysning og motivation tilskyndes til at undgå arbejdsmiljøskader, f. eks. ved at benytte de beskyttelsesforanstaltninger, som virksomhederne stiller til rådighed, herunder personlige værnemidler.

1. Arbejdsmiljøloven

Loven blev vedtaget den 23. december 1975 til ikrafttræden 1. juli 1977. De væsentlige nye elementer i loven er følgende:

– det *udvidede sundhedsbegreb*, hvorefter arbejdsbetingede skader og sundhedsskadelige

ge påvirkninger opfattes i bredere forstand end tidligere,

- *forebyggelsessynspunktet*, hvorefter indsatsen mod de skadelige faktorer i arbejdsmiljøet skal ske på det tidligst mulige tidspunkt,
- *rammelovsprincippet*, der indebærer, at lovens mange bemyndigelser til arbejdsministeren skal bruges til at udarbejde detalregler for de enkelte arbejdsområder og arbejdsmiljøproblemer i nært samarbejde med arbejdsmiljørådet, hvor arbejdsmarkedets parter er repræsenteret,
- en målsætning om *løbende tilpasning* af arbejdsmiljøet og dermed de regler, der er fastsat i henhold til loven, til den tekniske og sociale udvikling i samfundet.

Loven må siges at repræsentere et højt ambitionsniveau med baggrund i dels den stærke velstandsudvikling i årene til og med første halvdel af 1970'erne, dels et oplevet misforhold mellem på den ene side den øgede materielle velstand og komfort i fritid og samfundsliv og på den anden side en række alvorlige problemer i arbejdsmiljøet.

Loven er ændret i 1978 (ikrafttræden af bestemmelsen om bedriftssundhedstjeneste) og 1979 (udbyggede regler om kemiske stoffer og materialer m.v.).

2. Udviklingen i arbejdsmiljøet

I det danske erhvervsliv sker der til stadighed ændringer i markedsforhold, produktionsprocesser, tilrettelæggelse af arbejdet, teknologi osv., hvorved også arbejdsmiljøet undergår en forandring. Blandt de udviklingstræk, der i de senere år har påvirket arbejdsmiljøet i både positiv og negativ retning, skal nævnes den øgede anvendelse af kemiske stoffer og materialer, automatiseringen og den hastige teknologiske udvikling i øvrigt.

I en tid, hvor der ofte fremmanes skræmmebilleder af teknologiens virkninger, kan der være grund til at understrege, at teknologiske nyskabelser ofte har betydet meget væsentlige forbedringer i arbejdsmiljøet, f. eks. ved at afskaffe snavset, støjende og fysisk tungt manuelt arbejde.

De problemer, man tidligere ofrede størst opmærksomhed, var maskinbeskyttelse og ulykkesbekæmpelse. Med arbejdsmiljølovens vedtagelse var det bl. a. hensigten at dreje opmærksomheden over mod især kemiske

[Arbejdsministeren]

stoffer, støj, ergonomiske problemer og psykisk skadelige påvirkninger, dog uden at tabe den traditionelle ulykkesforebyggelse af sigte.

Der har måttet konstateres en øget anvendelse af *kemiske stoffer og materialer* på danske arbejdspladser. En del af dem har veldokumenterede sundhedsskadelige virkninger, men om mange stoffer vides det i dag ikke med nogen rimelig sikkerhed, om de indebærer sundhedsmæssige risici. Sundhedsskaderne strækker sig lige fra mindre irritationer til allergier, eksem, hjerneskader, kræftsygdomme og fosterskader.

Selv om det er klart, at indsatsen i de kommende år må foregå inden for snævre økonomiske rammer, prioriterer regeringen inden for disse rammer forebyggelsen på det kemiske område højt. Der kan eventuelt blive behov for omprioritering.

Den indsats, der er brug for, består af en række elementer, blandt hvilke her skal nævnes *anmeldelse, registrering og vurdering* af stofferne. Ordningen indebærer, at anmeldelse af stoffer og materialer indgår i et fællesregister for arbejdsministeriet og miljøministeriet. Også en række andre myndigheder kan trække på registret, hvorved dobbeltarbejde undgås, ligesom forskere, sikkerhedsrepræsentanter og andre har adgang til dele af registrets oplysninger.

De *hygiejniske grænseværdier* for stoffer og materialer fastlægger det maksimalt tilladte indhold i luften af farlige stoffer. Listen omfatter i dag over 500 stoffer og materialer. Nye grænseværdier varsles, 2 år før en ny liste skal udsendes. Indsigelser mod de varslede nedsættelser, herunder de økonomiske konsekvenser, bliver behandlet i et udvalg under arbejdsmiljørådet med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter.

Foruden den såkaldte *hovedbekendtgørelse om stoffer og materialer*, som træder gradvis i kraft i løbet af 1983, er der i de senere år fastsat regler for epoxyprodukter, asbest og senest for erhvervsmæssigt malearbejde. Reglerne indeholder især brugsbegrænsninger og retningslinjer for anvendelse af personlige værnemidler. Asbesten er stort set blevet forbudt i Danmark, bortset fra nogle få, specielle anvendelsesområder.

Malevarebekendtgørelsen sigter først og fremmest mod at begrænse brugen af de farlige *organiske opløsningsmidler*. Men da opløsningsmidlerne anvendes i mange brancher

og arbejdsfunktioner – det skønnes, at ca. 160.000 ansatte daglig udsættes for disse stoffer – og da stadigt flere tilfælde af hjerneskader som følge af opløsningsmidlerne kommer til myndighedernes kendskab, er arbejdstilsynet for nylig anmodet om forslag til en handlingsplan over for de organiske opløsningsmidler. I forslaget indgår skærpelse af de hygiejniske grænseværdier, en særbekendtgørelse, en forstærket vejlednings- og kontrolindsats samt kortlægning, vurdering og forskning bl. a. med sigte på substitution.

Som nævnt var *støj* et af de områder, man med den nye arbejdsmiljølov ønskede opprioriteret. I 1977 angav arbejdstilsynet som sin målsætning, at støjgrænsen skulle nedsættes etapevis fra de gældende 90 dB til 85 dB og senere til 80 dB, der anses for at være den sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige støjgrænse. Det skønnes, at mindst 130.000 ansatte er udsat for støj over 85 dB. Der foreligger nu et udkast til støjbekendtgørelse, der bl. a. indeholder en nedsættelse af støjgrænsen til 85 dB efter en flerårig overgangsperiode. Skøn over de økonomiske konsekvenser viser imidlertid, at denne støjgrænse vil pålægge virksomhederne investeringer i milliardklassen. Parterne i arbejdsmiljørådet har bl. a. derfor ikke kunnet nå til enighed. Støjbekendtgørelsen vil på grund af de vældige omkostninger ikke blive udstedt i den foreliggende form, men 90 dB-grænsen, der administrativt har været lagt til grund siden 1972, vil blive fastslået i bekendtgørelsesform i 1984. Det langsigtede mål er en støjgrænse på 85 dB, og der vil derfor på et senere tidspunkt blive taget stilling til, hvordan man videre kan reducere støjbelastningen, uden at der pålægges virksomhederne urimelige økonomiske byrder.

Ved *ergonomiske problemer* forstås de problemer, der knytter sig til uhensigtsmæssige og belastende arbejdsstillinger. Der er stærk formodning om, at disse problemer er årsag til en betragtelig del af ressourceforbruget i social- og sundhedssektoren, og en indats forekommer derfor også samfundsøkonomisk lovende, eftersom mange forbedringer kan gennemføres uden større omkostninger. Problemerkernes karakter gør dem egnede til løsning gennem oplysning og vejledning om bedre arbejdstilrettelæggelse snarere end gennem regler og påbud. Indsatsen er i de sene-

[Arbejdsministeren]

re år styrket væsentligt, og denne indsats vil blive videreført.

De *psykiske arbejdsmiljøfaktorer* defineres i lovbemærkningerne som påvirkninger, der frembringer psykiske lidelser, eller som i øvrigt forringer den psykiske sundhedstilstand. Der kan eksempelvis være tale om monotont eller forjaget arbejde eller skifteholdsarbejde, altså forhold ved arbejdets tilrettelæggelse. Disse spørgsmål har vist sig specielt vanskelige at få hold på i arbejdet med at udfylde arbejdsmiljølovens rammer, og der er også her tale om problemer, som man bedre kan nærme sig gennem vejledning og information end gennem regler. Derfor er der i hovedbekendtgørelsen om arbejdets udførelse, som der for nylig er truffet beslutning om at udstede, angivet visse vejledende retningslinjer.

Der ofres fortsat mange ressourcer på *ulykkesforebyggelsen*. Hver eneste arbejdsdag sker der omkring 400 egentlige arbejdsulykker, heraf mange med meget alvorlige følger for de tilskadedkomne. Foruden gennem regler, information, tilsyn, påbud osv. søger man gennem kontakt med maskinleverandører m. fl. at imødegå ulykkesfaren allerede på planlægnings- og projekteringsstadiet i overensstemmelse med arbejdsmiljølovens intentioner.

Den *grønlandske arbejderbeskyttelseslov* fra 1971 kan ventes revideret. Revisionen forberedes i et udvalg under landsstyret.

Sammenfattende er det regeringens opfattelse, at indsatsen i disse år har givet væsentlige resultater i retning af et bedre arbejdsmiljø, ikke mindst som følge af det store arbejde, der gøres på tusinder af virksomheder, hvor samarbejdet mellem ledelse og ansatte om løsning af arbejdsmiljøproblemer fungerer godt. Der er skabt øget forståelse for betydningen af et bedre arbejdsmiljø.

Direktoratet for arbejdstilsynet har udarbejdet en redegørelse, der viser, hvordan arbejdstilsynet ud fra sikkerheds- og sundhedsmæssige synspunkter anskuer arbejdsmiljøproblemerne, og som desuden giver en lang række faktiske oplysninger om udviklingen. Arbejdstilsynets redegørelse er omdelt til folketingets medlemmer.

3. Udviklingen i udlandet og internationalt, herunder sammenligning med udviklingen i Danmark

I alle industrilande kan man konstatere, at der udfoldes betydelige anstrengelser for at forbedre arbejdsmiljøet. Det er dog også et generelt træk, at initiativerne er blevet noget afdæmpet i takt med de økonomiske vanskeligheder.

En sammenligning mellem udviklingen i Danmark og udlandet er vanskelig på grund af forskelle i lovgivningsmæssig og administrativ tradition, mangel på sammenlignelige statistiske oplysninger samt vanskeligheder ved at indhente oplysninger om den praksis, der faktisk følges i de enkelte lande. I det følgende omtales nogle udvalgte emner.

En sammenligning af de *hygiejniske grænseværdier* for en række stoffer i Danmark, Norge, Sverige, Den tyske Forbundsrepublik og USA viser, at de danske grænseværdier generelt ligger på niveau med de øvrige nordiske – dog er de svenske noget strengere – men er noget strengere end de tyske og navnlig de amerikanske. Herved må man være opmærksom på, at de enkelte lande i betydelig udstrækning har taget andre landes grænseværdier i betragtning ved fastsættelsen af egne grænseværdier.

Sammenligning af *støjgrænserne* i en række vesteuropæiske lande viser, at den gældende danske støjgrænse på 90 dB (målt som gennemsnit over 40 timer) er høj i forhold til de grænser, der eksisterer eller er under indførelse i visse af de øvrige lande, navnlig i Skandinavien. De bindende støjgrænser, der arbejdes med i de enkelte lande enten i praksis eller på forslagsstadiet – de fleste steder 85 dB over en 8 timers periode – ligger så igen betydeligt højere end de anbefalede værdier, der er udsendt bl. a. i Finland, Norge og Sverige.

Det kan *konkluderes*, at Danmark internationalt set er langt fremme, men at standarden svarer til den, der findes i de nærmeststående lande.

Der foregår et betydeligt *internationalt samarbejde* på området.

Mest bindende er samarbejdet inden for *EF*, hvor der er tale om dels egentlige arbejdsmiljødirektiver om kemiske stoffer eller støj, dels harmonisering af konstruktionsforskrifter for forskellige typer af maskiner m.v. med sigte på afskaffelse af tekniske handelshindringer. Det spørgsmål, der blev rejst under den tidligere regering, om en eventuel konflikt mellem EF-harmoniseringen og dan-

[Arbejdsministeren]

ske arbejdsmiljøregler, arbejdes der for tiden med at få afklaret endeligt.

Regeringens sigte med EF-harmoniseringen er ikke, at danske arbejdsmiljøregler forringes, men at der harmoniseres på et rimeligt minimumsniveau. Uden harmonisering ville nogle medlemsstater måske helt undvære regler, og dermed ville Danmark konkurrencemæssigt stå svagere.

På *nordisk* plan er samarbejdet mindre forpligtende, men nok reelt mere effektivt. En løbende udveksling af erfaringer og forslag har bl. a. medvirket til, at de nordiske landes arbejdsmiljølovgivning i dag har meget store lighedstræk. I erkendelse af de begrænsede ressourcer er der på en del områder etableret en praktisk arbejdsdeling, bl. a. omkring vurdering af visse farlige stoffer.

Endelig skal nævnes samarbejdet i *ILO*, den internationale arbejdsorganisation, som ikke mindst udviklingslandene kan drage nytte af. Her tjener de nordiske landes indsats på arbejdsmiljøområdet til inspiration og vejledning for andre. Her skal også nævnes, at en *ILO*-rapport fra 1980 gav en meget positiv bedømmelse af den danske arbejdsmiljøindsats.

4. Institutionerne på arbejdsmiljøområdet

På den enkelte virksomhed er det *sikkerhedsorganisationen*, der har til opgave at behandle de arbejdsmiljøspørgsmål, der måtte opstå. Samarbejdet mellem ledelse og ansatte i sikkerhedsorganisationen er en hovedhjørnen i arbejdsmiljøloven, som det fremgår af lovens formålsbestemmelse. Der er siden 1975 gjort en vældig indsats for at styrke dette instrument, ikke mindst gennem de såkaldte *§ 9-sikkerhedskurser*, som over 100.000 sikkerhedsrepræsentanter og arbejdsledere har gennemgået.

I årene efter arbejdsmiljølovens ikrafttræden har man på nogle virksomheder, ikke mindst offentlige, set en tendens til opbygning af en overdimensioneret og bureaukratisk sikkerhedsorganisation. Der ydes derfor nu grundig vejledning om, hvad der er tilstrækkeligt, for at reglerne er opfyldt med hensyn til antallet af sikkerhedsudvalg m.v., og regeringen har intensiveret arbejdet med en yderligere forenkling på dette område.

Med lovændringen i 1978 etableredes *bedriftssundhedstjenesten* (BST) som et service-

organ, der skal bistå virksomhederne gennem målinger, helbredsundersøgelser, rådgivning m.v. Fra 1979 til 1983 er ca. 350.000 ansatte inddraget under den obligatoriske bedriftssundhedstjeneste. Omkring 30.000 er frivilligt tilsluttet. Der findes ca. 60 BST-centre, ca. 55 virksomheds-BST'er og 7 branche-BST'er. Beklageligvis har der været en række indkølingsproblemer, herunder om BST's opgaver og bemanning og om BST-centrenes størrelse samt spørgsmålet om branche-BST for bygge- og anlægsvirksomhed. Det er regeringens opfattelse, at bedriftssundhedstjenesten nu bør have ro til at løse problemerne og finde sin rolle. Socialforskningsinstituttet har påbegyndt en undersøgelse af bedriftssundhedstjenestens funktion. En såkaldt »midtvejsrapport« foreligger i 1984, og undersøgelsen skal være afsluttet i 1986.

Nogle år efter arbejdsmiljølovens vedtagelse etableredes på frivillig basis 12 *branchesikkerhedsråd*, hvor repræsentanter for arbejdsgivere og arbejdstagere skal kortlægge, drøfte og finde løsninger på branchens specielle arbejdsmiljøproblemer. I de seneste år er der begyndt at komme visse resultater af rådernes arbejde, bl. a. i form af brancherettede vejledninger om arbejdsmiljøforhold. Selv om nogle branchesikkerhedsråd har haft meget vanskeligt ved at nå til enighed og komme i gang med et konstruktivt arbejde, må det være rimeligt, at de får endnu nogen tid til at vise deres berettigelse.

Det er i *arbejdsmiljørådet*, at arbejdsmarkedets parter medindflydelse på udviklingen først og fremmest kommer til udtryk på baggrund af en næsten 100-årig tradition herfor. Samarbejdet mellem arbejdsmarkedets parter i arbejdsmiljørådet har i de senere år været præget af stigende vanskeligheder med at nå til enighed om konstruktive forslag.

Som en institution under arbejdsmiljørådet har *arbejdsmiljøfondet* vigtige opgaver på især informations- og uddannelsesområdet. Fondet har siden 1979 efter loven et fast årligt nettobudget på 30 mill. kr., der bruges til uddannelse, støtte af forskningsprojekter samt udsendelse af et omfattende informationsmateriale. Det vil blive overvejet, om der er behov for en regulering af fondets økonomiske grundlag efter prisudviklingen siden 1979.

Forskningen er et vigtigt led i forbedringen af arbejdsmiljøet. Øget viden om og overblik

[Arbejdsministeren]

over de ofte meget komplicerede teknisk-sundhedsmæssige problemer i arbejdsmiljøet og om løsningsmuligheder er nødvendig af hensyn til en seriøs prioritering, så der kan sættes stærkest ind, hvor problemerne er alvorligst, mens man omvendt undgår at overreagere på grund af løst underbyggede klager.

Undervisningsministeren arbejder på at styrke *undervisningen* i arbejdsmiljøspørgsmål inden for det almindelige undervisningssystem.

Den daglige administration på arbejdsmiljøområdet varetages af *arbejdstilsynet*. Der er i årene siden 1975 sket en væsentlig udbygning af arbejdstilsynet, idet personalet fra 1975 til 1983 er godt og vel fordoblet. Udvildelsen har bl. a. betydet, at vejledningen af virksomhederne i arbejdsmiljøspørgsmål kan ske på en fagligt bredere måde. Den personalemæssige udbygning har dog endnu ikke overskredet de rammer for den nødvendige personaletilvækst i den første 5 års periode, som forelå oplyst for folketinget ved arbejdsmiljølovens vedtagelse. Regeringen lægger vægt på, at de øgede personaleresourcer bruges til at komme ud på virksomhederne, ikke mindst de mindre virksomheder uden sikkerhedsorganisation. Hovedvægten må lægges på vejledning af virksomhederne, så den forskydning bort fra arbejdstilsynets mere kontrollerende rolle, der igangsættes med arbejdsmiljøloven, videreføres. I den fremtidige administration overvejes øget delegation, herunder til private, og egenkontrol.

Der aflægges årligt ca. 70.000 tilsynsbesøg og afgives 30-40.000 påbud eller forbud. Heraf påklages nogle få hundrede til direktoratet, og knap 100 videre til arbejdsministeriet. Der rejses ca. 150 straffesager om året. Hertil kommer en række sager vedrørende overtrædelse af bekendtgørelsen om bedrifts-sundhedstjeneste. Disse få tal viser, at problemerne i langt de fleste tilfælde kan løses i mindelighed på virksomhederne, og denne linje ønsker regeringen fortsat.

5. Regelsaneringen

Af mere omfattende bekendtgørelser, der er udstedt siden arbejdsmiljølovens vedtagelse i 1975, skal nævnes hovedbekendtgørelsen om tekniske hjælpemidler og hovedbekendtgørelsen om stoffer og materialer, der ikke

indebærer offentlige udgifter, men årlige driftsudgifter på 50 mill. kr. for det private erhvervsliv. Senest er hovedbekendtgørelsen om arbejdets udførelse under udstedelse. Udgifterne er beregnet til 5 mill. kr. pr. år for erhvervslivet.

Der er i alt udstedt godt 40 bekendtgørelser, inkl. ændringsbekendtgørelser m.v., siden 1975. Samtidig er et mindre antal ophævet.

På arbejdsmiljøområdet gennemføres regeringens program om regelsanering med en målsætning om dels øget gennemskuellighed for borgerne og virksomhederne, dels en omprioritering, der sikrer rimelige besparelser i overensstemmelse med regeringens økonomiske mål. Regelsaneringen har foreløbig betydet, at 27 bekendtgørelser, der ikke længere findes påkrævet, ophæves, men det er regeringens hensigt, at saneringen skal fortsætte. Det siger sig selv, at der med i alt ca. 350 regelsæt på området (inkl. meddelelser o. lign.) er behov for en stadig kritisk revurdering.

De meget dyre, foreslåede bekendtgørelser om arbejdsstedets indretning og om støj er blevet udskudt, og bekendtgørelsen om kloakararbejde vil blive udstedt med en lempet ikrafttræden.

De udgiftskrævende krav i elevatorbekendtgørelsen fra 1980, som for de ældste elevatorer trådte i kraft 1982, er blevet udskudt i 3 år. Udskydelsen betyder besparelser i 1983 på 140 mill. kr., i 1984 på 100 mill. kr. og i 1985 på 60 mill. kr.

Af hensyn til landbrugets økonomiske situation er der givet en tidsbegrænset dispensation for monteringen af førerværn på ældre traktorer, som indebærer en besparelse på mindst 38 mill. kr.

Ved arbejdsmiljølovens ikrafttræden i 1977 skete der i forhold til tidligere lovgivning en væsentlig ændring af anvendelsesområdet for hviletidsreglerne i den offentlige sektor. Dette har inden for dele af den offentlige sektor medført betydelige problemer. Forhandlinger med de berørte parter samt parternes overenskomstforhandlinger har bevirket, at der på kort sigt næppe vurderes at være behov for indgreb fra det offentlige side. Men regeringen vil sikre, at hviletidsreglerne ikke udnyttes som løftestang i overenskomstforhandlinger på de pågældende områder. Regeringen overvejer i den forbindelse en lovrevision i efteråret 1983, som des-

[Arbejdsministeren]

uden kan løse problemerne omkring anvendelsen af hviletidsreglerne især inden for døgnbetjente institutioner, hvor reglerne fortsat har u hensigtsmæssige konsekvenser for arbejdstilrettelæggelsen.

Der har været rejst berettiget kritik af § 9-sikkerhedskurserne inden for administrationsområdet, og der vil derfor blive taget skridt til at ophæve kurserne for dette område. Kurserne vil ligeledes blive ophævet på biblioteksområdet og for almindelig undervisningsvirksomhed, mens der foretages en afkorting af kursernes længde fra 32 timer til 16 timer på butiksområdet samt almindelige dag- og døgninstitutioner. På øvrige områder, hvor der har vist sig behov for § 9-sikkerhedskurserne, opretholdes de i fuldt omfang.

Et forslag om videre udbygning af obligatorisk bedriftssundhedstjeneste er sat i bero til 1984. Som hidtil vil virksomhederne dog kunne oprette BST på frivillig basis.

Den planlagte hovedbekendtgørelse om arbejdsstedets indretning (lokalekrav m.v.) vil i løbet af 1983 blive grundigt konsekvensberegnet, før der tages stilling til den. Samtidig vil dele af bekendtgørelsesudkastet blive gennemarbejdet på ny, så der foreligger et klarere grundlag for konsekvensberegningerne. I forbindelse med denne bekendtgørelse arbejdes der med overdragelse af behandlingen af byggesager på store områder fra arbejdstilsynet til kommunerne.

Det er vigtigt, at nye regler begrænses til det mest nødvendige med hensyn til sikkerhed og sundhed, og at reglerne udformes under hensyn til de samfundsøkonomiske konsekvenser.

Det er regeringens hensigt, at reglernes overskuelighed fortsat skal øges. Arbejdstilsynet er i færd med at indføre et informations-system, som vil gøre det klarere for borgerne og erhvervslivet, hvilke regler der er gældende, samt hvilke der er strafsanktionerede og ikke-strafsanktionerede. Samtidig vil man imødekomme behovet for bedre vejledning i en situation, hvor regeludstedelsen begrænses.

6. De økonomiske konsekvenser

Som på andre lovgivningsområder er det på arbejdsmiljøområdet regeringens politik, at der i højere grad end tidligere tages hen-

syn til de samfundsøkonomiske konsekvenser af nye regler. Dette betyder, at den økonomiske konsekvensberegning må være en væsentlig forudsætning i regelarbejdet.

Et flertal i arbejdsmarkedsudvalget udtalte således i betænkningen over forslag til lov om arbejdsmiljø i 1975, at »flere af rammebestemmelserne i lovforslaget kan udfyldes med store økonomiske konsekvenser til følge for virksomhederne. I sådanne tilfælde bør arbejdsministeren ved reglernes udformning tillægge de udtalelser, der fremkommer fra de rådgivende instanser, afgørende betydning«.

I marts 1981 anmodede arbejdsministeriet arbejdsmiljørådet om, at der i forbindelse med udkast til regler blev foretaget økonomiske konsekvensberegninger. Det blev forudsat, at direktoratet for arbejdstilsynet foretager konsekvensberegningerne i samarbejde med arbejdsmarkedets parter.

Omkostningsberegningerne udføres på grundlag af oplysninger fra arbejdsgiverne. Der har været en del offentlig diskussion om beregningerne. De økonomiske sammenhænge er ikke så simple, som de ofte fremstilles, men metodemæssigt er man nu nået et godt stykke ad vejen. Det er arbejdsministeriets vurdering, at de hidtidige beregninger har været overordentlig nyttige i den samlede prioritering af arbejdsmiljøindsatsen samt i vurderingen af hensigtsmæssige ikrafttrædelsesbestemmelser i de enkelte bekendtgørelser. Af hensyn til den langsigtede prioritering af arbejdsmiljøindsatsen har arbejdsministeren anmodet direktøren for arbejdstilsynet om at få forelagt foreløbige skøn over de økonomiske konsekvenser af forslag til nye regler, før det egentlige regelarbejde med arbejdsmarkedets parter påbegyndes.

De store problemer i konsekvensberegningen ligger imidlertid i opgørelsen af fordelene ved nye regler. Ingen vil benægte, at et bedre arbejdsmiljø foruden at øge arbejdstagernes velfærd også kan have positiv effekt for de enkelte virksomheder i form af øget produktivitet, mindsket fravær osv. Desuden kan krav om arbejdsmiljøforbedringer betyde produktudvikling med efterfølgende fordele på eksportmarkederne, som det eksempelvis har været tilfældet med støjsvage bryggermaskiner og betonindustriens maskiner. Endelig er det givet, at det offentlige vil indhøste størsteparten af de økonomiske fordele

[Arbejdsministeren]

ved et bedre arbejdsmiljø bl. a. gennem fald i antallet af invalidepensionister og i udgifterne til sygedagpenge og sundhedsvæsen. En hospitalsseng koster ca. 2.000 kr. pr. dag.

7. Opsummering: Regeringens fremtidige politik på arbejdsmiljøområdet

Udviklingen i 1980'erne vil ske under meget stramme økonomiske vilkår. Regeringen vil give alvorlige og veldokumenterede sikkerheds- og sundhedsmæssige problemer, bl. a. på det kemiske område, den nødvendige prioritet. Som eksempel nævnes de organiske opløsningsmidler, hvor skadevirkningerne er meget alvorlige, og hvor det derfor er nødvendigt, at der gøres en indsats. Det skal dog ikke skjules, at der i de kommende år kan opstå meget vanskelige prioriteringsproblemer, hvor de snævre økonomiske rammer må afvæjes over for de arbejdsmiljøproblemer, der rejser sig.

I denne prioritering lægger regeringen vægt på, at virkningen af nye arbejdsmiljøregler, både i økonomiske og andre henseender, for virksomhederne og samfundet foreligger så grundigt og alsidigt belyst som muligt.

Regeringens mål er således ikke en opbremsning, men en fornuftig, afbalanceret udvikling i arbejdet med at skabe sikre og sunde arbejdspladser. I vurderingen af behovet for nye regler vil der blive lagt vægt på, at virksomhederne får fornøden mulighed for at indarbejde nye regler i deres planlægning, samt at man undgår regler, der skaber mange dispensationssager eller på anden måde belaster borgerne og administrationen uforholdsmæssigt.

Saneringen af ældre regler videreføres, og med et forbedret informationssystem øges overskueligheden.

Regelsanering og behersket udstedelse af nye regler er dog ikke i sig selv tiltrækkeligt, hvis ikke arbejdsmiljøloven og de administrativt fastsatte regler i det daglige administreres med smidighed og med forståelse for de problemer af økonomisk og anden art, som virksomhederne må kæmpe med. Dette har regeringen præciseret over for arbejdstilsynet.

Målet er, at arbejdsmiljøproblemerne løses på den enkelte virksomhed i et samarbejde mellem ledelse og ansatte.

Forebyggelsessynspunktet fastholdes, også med henblik på ressourcebesparelser for det offentlige på kortere og længere sigt.

Som bekendt dækker de offentlige arbejdsgivere nu mere end en tredjedel af arbejdsmarkedet. De vanskelige økonomiske vilkår, som det offentlige vil opleve i de kommende år bl. a. som følge af regeringens stramme udgiftspolitik, må ikke føre til skævheder mellem offentligt og privat ansatte. Der gør sig dog ganske særlige forhold og hensyn gældende, når det offentlige varetager institutionsopgaver. Det særlige ved institutionsdriften er, at arbejdstagernes arbejdsvilkår umiddelbart har betydning for klienternes vilkår på institutionerne. Når der imidlertid er tale om ensartede arbejdsforhold, må der ikke ske en forskelsbehandling til fordel for de offentlige arbejdsgivere. Med arbejdsmiljøloven knæsatte man netop et lighedsprincip, hvorefter de samme arbejdsmiljøproblemer skulle behandles ens, enten/hvad enten de berørte private eller offentlige arbejdspladser. En genindførelse af forskelsbehandlingen til fordel for de offentlige arbejdsgivere vil ikke møde forståelse i det private erhvervsliv eller hos arbejdstagerne. Herved må det også tages i betragtning, at de gevinster, f. eks. i form af mindsket belastning af social- og sundhedssektoren, som arbejdsmiljøforbedringer kan give anledning til, i overvejende grad tilfalder de offentlige kasser.

Det vil formentlig være frugtbart i fremtiden at skelne i nogen grad mellem nye og eksisterende virksomheder og anlæg. Hvor det er muligt og formålstjenligt, kan indsatsen koncentreres om nye virksomheder, nye maskiner osv., hvorved man opnår en mere langsigtet og mindre belastende forbedring af arbejdsmiljøet, der ofte vil være væsentlig billigere, samtidig med at den er fremtidsrettet og sikrer arbejdsmiljøet for de kommende generationer på arbejdsmarkedet.

Et godt arbejdsmiljø kan bidrage til større åbenhed over for den teknologiske udvikling, hvor Danmark i disse år ikke kan tillade sig at sakke agterud.

Høring af arbejdsmarkedets parter i forbindelse med nye initiativer på arbejdsmiljøområdet er et mangeårigt princip, som regeringen finder værdifuldt. Herved får initiativerne føling med forholdene i praksis, og mange forslag vil i øvrigt kun vanskeligt

[Arbejdsministeren]

kunne realiseres, hvis de ikke mødes med rimelig accept og engagement hos begge parter på arbejdspladsen.

Regeringen ønsker endelig at udtrykke håbet om, at nytænkning på arbejdsmiljøområdet i de kommende år vil få en mere fremtrædende plads. Mange arbejdsmiljøforbedringer kan udmærket gennemføres uden nye regler og uden de store investeringer, især hvis de medtages i planlægningsfasen.

Indsatsen i de kommende år bør – i overensstemmelse med arbejdsmiljølovens formålsbestemmelse – koncentreres om de problemer, der ude på virksomhederne opfattes som de væsentligste.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, tirsdag den 10. maj 1983, kl. 12.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 18.27
